

סיור ערב בתל גזר – סיור נעים לסוף יום קיץ חם

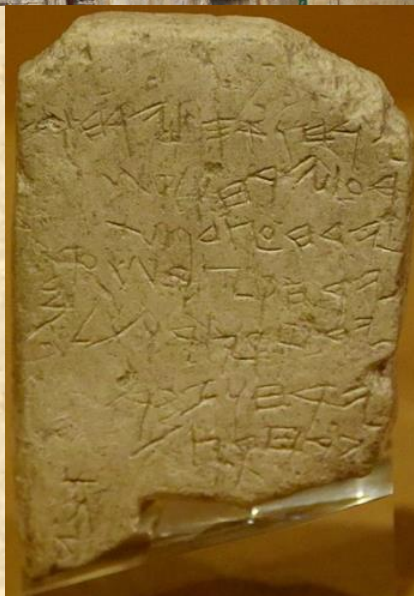
כתב ד"ר אלון שביט, מנכ"ל מכון ישראלי לארכיאולוגיה

תל גזר נמצא בצפון שפלת יהודה, סמוך לעמק איילון. זהו גן לאומי הפתוח לקהל הרחב בכול שעות היממה. הגישה לאתר בדרכי עפר נוחות לכול רכב. אפשרות אחת להגיע לאתר דרך היישוב כרמי יוסף ואפשרות שנייה להיכנס לאתר בדרך משולטת מקיבוץ גזר.



החפירות בתל גזר החלו בשנת 1902 בידי הארכיאולוג הבריטי ר.א.ס. מקאליסטר, מי שלימים היה למנהל מחלקת העתיקות של המנדט הבריטי בארץ ישראל. לפני כ-50 שנה פעלה במקום משלחת חפירות אמריקאית בראשה עמד ביל דיור, אחד מבכירי הארכיאולוגים האמריקאים העוסקים בתקופת המקרא. במשך שנים רבות שימש תל גזר כבית ספר מרכזי ללימודי הארכיאולוגיה של השדה עבור אוניברסיטאות רבות בארה"ב. בשנים האחרונות חודשו החפירות באתר.

בכניסה לאתר תמצאו טבלת אבן המציגה העתק מוגדל של כתובת גזר, הכתובת המקורית בגודל כף יד והיא שמורה במוזיאון הארכיאולוגי באיסטנבול. זהו אחד הטקסטים העבריים הקדומים ביותר שנמצאו בחפירות. בשלט הסמוך לאבן תמצאו את התרגום של הכתובת העוסקת בעונות השנה החקלאית. סמוך לשלטי ההסבר שבכניסה תמצאו גבעת תצפית ממנה תוכלו לצפות על עמק איילון ועל כול סביבת התל. בסיור קצר באתר תוכלו להתרשם מאתר המצבות (רדו מהתצפית צפונה ופנו ימינה על השביל המרכזי של התל). עשר מצבות מונומנטיות ניצבות באתר בציר דרום-צפון. מקאליסטר חשד שהיה זה אתר פולחני בו הקריבו בין השאר ילדים למולך. אך לימים הוכח שקברי הילדים שנחשפו במקום קדמו לימי הקמת המצבות ואין ביניהם קשר.



דרומה מאתר המצבות נמצא מבנה אבן שזוהה על ידי יגאל ידן כשער שנבנה בימי המלך שלמה בתבנית ממלכתית אחידה בערים חצור, מגידו וגזר. שביל המוליך בשוליים הדרומיים של התל, יוביל אתכם מערבה, חזרה לכיוון חניית הרכבים. בהמשך השביל נמצא השער הכנעני של תל גזר. מבנה לבנים מרשים אשר השתמר מזה כ-3,800 שנה. השביל ממשיך מערבה ומיד פונה ימינה, חוצה את חומת האבן האדירה של גזר מתקופת הברונזה התיכונה (תקופתו של שער הלבנים). שימו לב שמאלה למבנה אבן ענק זהו מגדל עצום שהיה חלק מביצורי העיר ורק חלקו נחשף על ידי החופרים. המגדל שרד רק עד לגובה רצפתו ויש להניח שגובהו המקורי היה כ-10 מטרים מעל המפלס הנוכחי, מדובר במבנה הביצור הגדול ביותר בארץ ישראל בתקופת הברונזה התיכונה. מיד לאחר חציית גשר העץ תמצאו שביל היורד בתלילות לצד ימין. שביל זה יוביל אתכם למפעל המים של תל גזר, אשר בשנים האחרונות מתבצעות בו חפירות על במגמה לחקור את עברו ולהכשירו לביקור. מפעל המים של תל גזר היה אחד מהמפעלים הקדומים ביותר בעולם העתיק. לדעת החוקרים הוא נחשב בתקופת הברונזה התיכונה או לכל המאוחר בתקופת הברונזה המאוחרת (לפני כ-3,400 שנה). אנשי גזר הקדמונים השכילו להבין את הגיאולוגיה וההידרולוגיה של סביבת מגוריהם והם ידעו שאם יחצבו עמוק לתוך הסלע, יהיה בידם להגיע לאקוויפר (מי התהום) ולשאוב את המים הדרושים להם מבלי לצאת מהעיר. ממפעל המים נחזור לרכב בחנייה. נסיעה דרומה מתל גזר, על שביל העפר, תוביל אותנו לצומת T. בצומת נפנה שמאלה וניסע בזהירות כק"מ עד שנראה בצד שמאל של הדרך את עין ירד, מעין הנובע כל ימות השנה. המעיין שימש כמקור החיים המרכזי של תל גזר וסביבתו.

